

סיפור על במה

א. צברי, ד. דן, ת. וינוגרד ג'אן
 רשות המחקר, מכללת תלפיות, חולון, ישראל

מטרת המחקר

"סיפור על במה" היא תכנית העשרה לילדים בכיתות הגן, שפותחה עבור ילדים ממיצב נמוך, בעלי תפקוד-לשוני נמוך יחסית לבני גילם. מטרתה לקדם את תפקודי הלמידה הכוללים של הילדים לקראת בית-הספר, באמצעות תכנים מתחום התיאטרון ותיאטרון הבובות. התכנית מבוססת על האזנה לסיפורים והמחזות. מושם בתכנית דגש על העשרת השפה הדבורה והכתובה של המשתתפים בה. נבדקה במחקר תרומתה של התכנית לשליטת תלמידים בגני-חובה ברכיבי האוריינות המוקדמת, ותרומתה לשיפור הישגי הלומדים מעבר לשיפור הנובע מבשלות.

רקע תיאורטי

רכישת-שפה הוא תהליך המתרחש לאורך השנים, ותלוי בתכונות מולדות. ואולם להורים ולסביבה הקרובה תפקיד מכריע בהתפתחותו (רום, 2003; רום, סגל, צור, 2003). השימוש בכלי-הבעה תיאטרוניים יוצר זיקה בין הילד ליצירה הספרותית, מעשיר את שפתו, ומחזק את כושר-ההבעה שלו (יחזקאלי, 1988; Sullivan & Strang, 2002). נמצא מתאם גבוה בין רמת הלשון-הדבורה של ילדים בגן-הילדים עם הישגיהם בקריאה, בהבנת-הנקרא, ובכתיבה בבית-הספר (פלד אלחנן תשנ"ח, לוי, ארם, שמש, בירן 2003; רום, סגל, וצור 2003).

שיטת המחקר

המחקר נערך בגישה משולבת: כמותית ואיכותנית. והתקיים כמחקר אורך בשנים 2008 – 2012. בהרצאה יוצגו ממצאים משנת-הלימודים תש"ע. אוכלוסיית המדגם כללה ילדים מ-18 גני-חובה שאוכלוסייתם מרקע סוציו-אקונומי נמוך, והשתייכו לקבוצות-ניסוי וביקורת. וכן השתתפו הגננות בגני-הניסוי. כלי המחקר הכילו: שאלון הישגים שפותח במיוחד לצורך המחקר, תצפיות, וראיונות עם הגננות.

נמדדה במחקר רמת השליטה של הנבדקים בשלושת רכיבי האוריינות המוקדמת: מודעות-פונולוגית, כשירות-לשונית, ומכוונות-לספר. המדידות נערכו בתחילת שנה ובסוף שנה. וכן נבדקה תרומת התכנית בעיני הגננות המשתתפות בה.

ממצאים

נמצא, כי ההשתתפות בפרויקט תורמת באופן מובהק לקידום רמת-השליטה ברכיבי האוריינות המוקדמת בקרב ילדים בגילאי הגן, מעבר לתהליכי הבשלות הטבעיים המתרחשים בגיל זה. הגננות שהשתתפו במחקר דיווחו שהתכנית תרמה להן ולתלמידי הגן, שיפרה את ההשתלבות החברתית של הילדים, את ביטחונם העצמי, את שליטתם ברכיבי השפה, וסייעה בהכנתם לבית-הספר.

מסקנות והשלכות

מומלץ להחיל את הפרויקט על קבוצות מיעוט נוספות בחברה הישראלית שרמתן הסוציו-אקונומית נמוכה. ומומלץ ליצור תכנית-המשך לכיתות בחטיבה-צעירה כדי להבטיח רצף לימודי מהגן לבית-הספר, וכדי לשמר הישגים.

ביבליוגרפיה

יחזקאלי, י' (1988). תיאטרון בובות, רשפים, תל אביב.
 לוי, א', ארם, ד', שמש, ק', בירן, ש' (2003). אותיות פורחות בגן. תוכנית לקידום אוריינות בגני – ילדים ביפו. הד הגן, כסלו.
 פלד אלחנן, נ' (תשנ"ח). סוגיית *בדיבור וכתובה*, תל-אביב, מכון מופ"ת.
 רום, א' (2003). ילד מה הוא אומר? על התפתחות שפה אצל ילדים פרקים 2 ו 9 : מכון מופ"ת.

רום, א', סגל, מ', צור ב' (2003). "תוכנית העשרת שפה, במבחן התוצאה". הד הגן, כסלו.
 Sullivan, A.K & Strang, H.R (2002). *Bibliotherapy in the classroom: Using literature to promote the development of emotional intelligence*. *Childhood Education*, 79 (2), , pp. 80-74